

Naturvårdsgruppen 16 november 2011, Trollhättan

- Naturreservat - tillsyn & dispenser

Deltagare:

Emil Jessen, Kalle Edlund, Jeanette Wadman, Evelina Eriksson, Lars Wilke, Maria Magnusson, Marie Nyberg, Svante Brandin, Daniel Helsing, Maria Olsson, Jeff Lundh, Thomas Lenberg, Jörgen Olsson, Christian Nordström, Maria Fridén Alexandersson, Johan Larsson, Linda Ternström

Minnesanteckningar

- Jörgen hälsar välkommen till Trollhättan och berättar om dagens upplägg
- Johan Larsson – Länsstyrelsen Västra Götaland, Vänersborg, provning och tillsyn inom skyddade områden (se även bilaga med Johans presentation)

Ska man använda förbud eller tillståndsplikt?

Gäller att tänka till vid bildandet av naturreservat vilka åtgärder som kan tänkas tillåtas med villkor.

Förbud används om det inte kan tänkas tillåtas eller endast tillåtas i rena undantagsfall.

Tillståndsplikt för åtgärder som kan tänkas tillåtas men bara i vissa fall och då med villkorsstyrning. Om reservat med förbud måste markägarna ersättas vid reservatsbildning, om tillståndsplikt aktualiseras eventuell ersättning först vid nekat tillstånd.

För strandskydd är det lättare att upprätta en praxis för dispenser eftersom värdena är liknande, varje reservat är dock unikt. Det finns däremot allmänna råd från Naturvårdsverket. Om det finns en pågående markanvändning (ex jord- och skogsbruk) kan det bli tal om ersättning. En ny fiberkabeldragning är inte pågående markanvändning. I princip allt som kräver tillstånd enligt Miljöbalken eller annan lagstiftning är ny markanvändning (möjligtvis kan ersättningskrav komma om ny ekonomibyggnad för jordbruk t ex)

Skillnad dispens/tillstånd

Dispenser – lagstöd i 7 kapitel 7§, kräver särskilda kräv, compensation kan förekommas men kan också utlämnas, giltighetstid finns - påbörjas inom 2 år avslutas inom 5 år, sakägare ska få tillfälle att yttra sig, delgivning ska ske till sökande, sakägare och naturvårdsverket och beslutet ska även skickas till Riksantikvarieämbetet.

Tillstånd – stödjer sig på reservatbeslutet, compensation kan föreskrivas om man vill, giltighet kan föreskrivas (rekommenderas eftersom förutsättningar kan förändras över tid), sakägare ska få tillfälle att yttra sig, delgivning till sökande, sakägare och naturvårdsverket. Ska även skickas till Riksantikvarieämbetet. Kan överklagas av sökande, sakägare, naturvårdsverket och föreningar.

Länsstyrelsen använder inte krav på mottagningsbevis för sakägare som ska yttra sig. (Det finns ingen utredningsskyldighet för vilka sakägarna är för myndigheten.) Det har t ex hänt att okända sakägare har dykt upp och överklagat, risken finns. Varje sakägare har tre veckors överklagandetid från det att sakägaren har fått beslutet. Sakägare är t ex markägare och de som har servitut. Naturvårdsorganisationer har inte yttranderätt men kan överklaga beslut

inom samma tid som sakägarna. Kan överklagas av sökande, sakägare, naturvårdsverket och föreningar.

I slutet av förordningen om områdesskydd finns delgivningsinstruktioner; vilka ska ha besluten, t ex i vissa fall kan Riksantikvarieämbetet, Trafikverket, Skogsstyrelsen...

Det finns ett önskemål från gruppen om mall för dispenser – Johan har med sig ett exempel på dispens.

Gruppen funderar på om scoutföreningar och/eller friluftsförbundet kan överklaga beslut? En ideell förening som har för huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen (enligt lagtexten). Här får man titta på förarbeten. Greenpeace kan inte överklaga i Sverige enligt svensk lag men detta strider mot EU-föreskrifter.

Särskilda skäl MB7:7 (och 7:26)

Handbok med allmänna råd – Bildande och förvaltning av naturreservat finns att ladda ned från Naturvårdsverket. Åtgärden ska ha en positiv inverkan på bevarandevärden, angelägna allmänna intressen om dispens är förenlig med föreskriftens syfte att säkra reservatens värde, enskilda intressen kan släppas fram om påverkan är försumbar och även på sikt (ex ett hus är kanske försumbart, men det kan bli ackumulerande effekter om det kommer ett hus till). Om friluftsliv är ändamålet med reservatet kan dispens ges för tillfälliga organiserade arrangemang med samma syfte om inte andra syften motverkas.

Finns något nytt ärende som varit upp i mark- och miljödomstolen ännu?

Strandskydd men inte naturreservatsdispenser har varit uppe vad Johan vet. När det gäller strandskydd är det lite spritt hur utfallet har blivit, miljööverdomstolen är dock lite mer striktare.

Kompensation

I princip krävs kompensation vid dispens, men inte vid bagatellartade intrång. Framförallt när det ger en viss skada – som kan medges om det är angelägna allmänna intressen som ska fram, ex en väg där det inte finns någon annan sträckningsmöjlighet. Kompensationen presenteras som ett villkor i dispensen och ska i första hand återställa sådana värden som gått förlorade, i andra hand medverka till områdesskydd för annat område med liknande värden (det finns tydliga exempel från exempelvis Bottniabanan). Sökandens vilja att kompensera ett ingrepp bör ej påverka bedömningen av särskilda skäl. Du ska inte tänka med kompensationen när du gör den första bedömningen av särskilda skäl.

Operativ tillsyn

Tillsynsbestämmelserna är samlade i 26 kapitlet i miljöbalken – gäller all miljötillsyn. Kan grovt delas in i tre typer; förebyggande tillsyn, klagomålsärenden, egen initierad tillsyn. En förutsättning för att det ska fungera är att rätt kompetens finns inom organisationen i de olika förvaltningarna.

Vem ska pröva dispensen – i Härryda var det i diskussion kring detta som kommunen kom fram till att miljönämnden ska ge dispensen om inget annat beslut finns. I Trollhättan skiljer man på dispens och tillsyn. Det står i Trollhättans reservatsbeslut att Kommunstyrelsen kan ge dispens. Inget hinder att prövning och dispens ligger på olika nämnder. På länsstyrelsen är det olika enheter för dispenser och tillsyn. Det kan bli jävsfråga med dispensen om KS beslutar om dispensen eftersom det ofta är kommunerna som vill göra något i området.

Uppföljning av skötsel och förvaltning är inte tillsyn, men om förvaltaren gör brott mot föreskrifterna – då blir det ett tillsynsärende.

Ärendets gång

Vanligast att det är en anmälan som kommer in. Handläggaren kollar om det finns tillstånd/dispens, om inte så begärs en förklaring in, utredning sker, ev. kommuniceras om eventuellt föreläggande, en anmälan om misstanke om brott, föreläggande (vite) MB 26:9. En eventuell ansökan i efterhand prövas innan myndigheten fattar beslut i tillsynsfrågan. Många ärenden läggs ned, men en del fall har tagits upp av åklagare.

Hur gör Länsstyrelsen sin utredning

Först tas tillsynsobjektets förklaring in. Ett besök görs på plats. Äldre och nya bilder och kartor jämförs. Samordnad tillsyn med andra MB-bestämmelser eller PBL.

Förelägganden

Det är viktigt att det är tydligt i föreläggandet vem som föreläggs och väldigt tydligt exakt vad som ska tas bort, hur återställande ska ske och när ska det vara utfört. Överväg om det ska vara ett vite med i föreläggandet. Lagstöd ska anges, 26:9 och även vilken paragraf man brutit mot bör finnas med. Det går att förelägga om att lämna bildbevis på att åtgärden är utförd. Besvärshänvisning (överklagande ska skickas till kommunen, rättid-prövning sker hos kommunen, prövningen sker sen hos länsstyrelsen) ska också vara med och en kopia ska skickas till Naturvårdsverket.

Diskussion kring att det är svårt att få en rättelse snabbt om man inte enkelt får tag i den felande personen.

Åtalsanmälan

Det finns ett par varianter på länsstyrelsen webbplats hur man kan skriva en åtalsanmälan (blankett och exempel). Det som bör finnas med är vad som hänt, var och när det har hänt, om man vet vem som gjort det kan det finnas med men inte nödvändigt (det är en polissak att utreda vem som gjort det, undvik att namnge om du inte är säker), vilken bestämmelse som berörs (paragraf ex MB 7:5 att ange föreskrifter och vilken föreskrift och sen kan man hänvisa till 29:2 – att det är brott mot områdesskydd), precisera händelsens förhållande till gällande bestämmelser och gärna vilken skada som skett. Ta också med om föreläggande om rättelse meddelats.

Straffbestämmelser

29 kap 2§ brott mot områdesskydd, gäller endast för vissa i § angivna åtgärder och endast vid skada eller olägenhet på skyddsvärdena. Ger böter eller fängelse

29 kap 2a§ förseelse mot områdesskydd – övriga föreskrifter. Ger böter. Förseelsen är en mindre sak som alltid ger ett lägre straff, behöver dock inte ge skada på skyddsvärdet.

Vägledning finns i Naturvårdsverkets handbok 2003:3 bildande och förvaltning av naturreservat, miljöbalkspropositionen del 2 sid 226 och framåt (tillsyn) samt 70 -77 (prövning). På länsstyrelsens webbplats finns vägledning och en del mallar för kommunikering och föreläggande (ligger under strandskydd men mycket är gemensamt med

hur man gör får naturreservat). Det går också bra att kontakta länsstyrelsen – kontaktuppgifter finns på webbplatsen.

Skyltar som avvisar allmänheten är inte tillåtna. Skyltar att hund måste hållas kopplas är inte tillåtna om det inte är reservat eller om det är områden som rör kommunala ordningsstadgar (ex kommunala badplatser).

Johan delade ut exempel på föreläggande om rättelse, exempel om hur man begär förklaring i tillsynsärende, åtalsanmälan, mall för dispens i naturreservat.

Fråga: I en kommun sköter tekniska nämnden skötseln av kommunalt reservat – vad har man för påtryckningsmöjlighet om de inte följer skötselplaner? Inte ett tillsynsärende enligt balken utan blir en intern uppgörelse. Skötselplanen är ingen lag utan en prioriteringsfråga.

Diskussion kring om var dispenser kontra tillsynen ska ligga? Fördelar finns både med att lägga det på tillsynsmyndighet och myndighet som har instiftat reservatet. Kan bli jävssituation om dispenser ligger på kommunstyrelsen. Enligt lagen ligger dispenser och tillstånd direkt på kommunen – om det ska vara på annat ställe krävs ev beslut. Behöver klargöras vid reservatsbildningen vem ska handlägga tillstånd och dispensförfrågningar.

I Alingsås har samhällsbyggnadsnämnden blivit kommunens naturvårdshandläggare, men miljökontoret har tidigare haft tillsynen. Vänersborg – miljökontoret ansvarar för all tillsyn och provning förutom när det gäller strandskydd. I Mark arbetar miljökontoret tillsyn och provning och strandskyddet, men byggnadsnämnden beslutar om strandskyddet.

- Hur vanligt förekommande är dispenser ?
Mark har i år hanterat två, Trollhättan två dispenser, ett tillstånd samt ett beslut om att det omfattas av undantagsreglerna. Framförallt naturreservatet Slättbergen som varit aktuellt.
- Slättbergens naturvårdsområde består av tre delområden mitt i staden. Eftermiddagens guidning går till en plats där reservatet går precis i fastighetsgränsen till skolan där man nu har anlagt en stor parkeringsplats för Högskolan. Högskolan har tidigare haft tillgång till platser av parkeringsplatser i parkeringshus – ett av det som gjorde att Högskolan hamnade i Trollhättan var att man kunde erbjuda parkeringsplatser – nu när platserna i parkeringshuset är uppsagda måste kommunen fixa parkeringar.
Högskolans utveckling är det ett stort allmänt intresse för Trollhättans Stad?
En detaljplan var tvungen att upprättas och i miljökonsekvensbeskrivningen till den uppgavs att naturvärdena skulle påverkas i viss grad, men att man skulle anlägga parkeringen så att skadorna minimieras.
- Praktiska exempel från Trollhättan.
Jörgen presenterar några praktiska exempel på dispenser som givits i Trollhättan.
- Maria och Evelina berättar om kursen om kompensationsåtgärder. Material från kurstillfället finns att tillgå på <http://www.enetjarnnatur.se/static/sv/237/> (klicka på träden för att hitta rätt länkar). På Naturvårdsverkets hemsida kan man söka på kompensationsåtgärder och få

en bra sammanställning kring kompensationsåtgärder:

<http://www.naturvardsverket.se/Start/Naturvard/Skydd-av-natur/Ekologisk-kompensation/>

- Naturvårdsgruppens arbete under 2012.
Gruppen beslutade om att ha tre träffar under nästa och samt om praktiska möjligheter finns kan gruppens medlemmar ev bli inbjudna till Skyddsvärda träds workshop i september. Träff nummer 1 är den 8 februari (fm) med inriktning mot ekologisk landskapsplanering. Träff nummer 2 blir preliminärt den 30 maj (heldag) med inriktning mot praktisk naturvård. Träff nummer 3 blir en heldag den 3 oktober med förslagsvis fördjupning inom ekologisk landskapsplanering.

/Linda Ternström